
**НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ
ОБЛІКУ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ**

УДК 657

Ольга Бойко,
к.е.н., викладач,
Одеський національний економічний університет

**СУЧАСНИЙ СТАН ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ
КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ**

Факторингові операції забезпечують стабільний розвиток малого та середнього бізнесу в Україні, зокрема підвищують ефективність розрахунків, забезпечують постачальнику своєчасність оплати та регулюють дебіторську заборгованість.

Операція факторингу полягає у тому, що факторинговий відділ банку купує боргові вимоги (рахунки-фактури) клієнта на умовах негайної оплати частини вартості відфактурованих поставок і сплати іншої частини за вирахуванням відсотків за факторинг і комісійних платежів, у строго обумовлені терміни незалежно від надходження виторгу від дебіторів. Несплатена сума, що лишилися, банк утримує як компенсацію ризику до погашення боргу. Після погашення боргу банк повертає утриману суму клієнтові. Утримання від суми боргу є також заходом стимулювання клієнта до належного виконання обов'язків щодо поставки. Якщо боржник не оплачує у термін рахунки факторингу, то виплати замість цього здійснює факторинговий відділ.

Факторинг — ризикований та одночасно високодохідний бізнес. Загалом кількість договорів факторингу, укладених протягом I півріччя 2016 року, становила 8 883 одиниці, що на 49,5 % (2 942 одиниць) більше порівняно з цим показником аналогічного періоду I півріччя 2015 року. Вартість договорів факторингу становила 7 613,3 млн грн, що на 10,3 % (709,5 млн грн) більше порівняно з аналогічним періодом минулого року. Динаміка обсягів факторингового фінансування свідчить про гостру необхідність підприємств у обігових коштах.

Найбільше збільшення продемонстрували укладені договори факторингу за такими галузями, як: будівництво — у 4,8 разу (на 258,2 млн грн), сфера послуг — 80 % (на 155,2 млн грн).

Перешкодою для поширення факторингу в нашій країні є на-самперед неврегульованість законодавчої та нормативної бази. В Україні відсутній єдиний законодавчий акт, який би регулював факторингову діяльність. Запровадження факторингу ускладнюється також і прийнятою практикою ведення торгово-збутових операцій, яка передбачає передплату та майже повну відсутність комерційного кредиту. Важливу роль відіграє і необізнаність менеджерів, економістів і керівників з факторингом як економічним інструментом.

Більша частина українського ринку факторингу контролюється комерційними банками, що забезпечує високу надійність факторингових угод і мінімальні витрати для клієнтів.

Факторинг оформлюється спеціальною угодою між банком і клієнтом, при укладанні якої комерційний банк отримує від клієнта розрахункові та платіжні документи про продані ним дебітору товари і надані послуги.

Вартість банківського факторингу включає:

- відсоток за користування кредитом;
- плата за обслуговування (бухгалтерія, інкасування боргу і інші послуги);
- при безоборотному факторингу — спеціальна надбавка за ризик.

У 2016 році на ринку банківського факторингу залишалися досить жорсткі умови до отримувачів фінансування, серед яких строк роботи підприємства від 1 року (Укрексімбанк) до 3 років (Райффайзен Банк Аваль); успішна по своєчасності оплати співпраця дебіторів з підприємством більше 3–6 місяців; прибутковість діяльності підприємства в останні 3–6 місяців, застава нерухомого майна чи товару (банк Південний).

Серед банківських установ України у 2016 році лише чотири з 25 лідерів ринку послуг для підприємців — Укрексімбанк, Райффайзен Банк Аваль, UniCredit Bank і Південний — працюють з новими для банку постачальниками малого та середнього бізнесу. У цих банках, за винятком Укрексімбанку, фінансування надається лише за умови переходу підприємства в банк на обслуговування чи за умови відкриття ним рахунку для регулярного здійснення розрахунків за контрактами, за якими буде отримано факторингове фінансування.

У 2016 році порівняно з 2015 роком зменшився максимальний обсяг факторингового фінансування по накладній у середньому з 90 % до 80–85 % за вирахуванням плати за факторинг. Максимальний період відстрочки платежів становить 3,4 місяці. Також за

рік у кожного банку значно збільшилася базова ставка факторингу у відсотках річних, досягнувши 26 % у Райффайзен Банк Аваль та UniCredit Bank, 27 % у Укрексімбанк і 28 % у банку Південний. На сьогодні такі ставки перевищують середній рівень ставок для кредитування малого та середнього бізнесу.

Таке збільшення пов'язане з тим, що банки-фактори повинні уважно відстежувати торгову діяльність клієнтів факторингу-постачальників і дебіторів, чим можуть не займатися банки-кредитори по відношенню до позичальників і їх контрагентів.

Крім того, результатами такого щільного відстежування банк не тільки користується самостійно, але й допомагає одержувачам факторингового фінансування у якості експерта бізнес-планування.

Факторингове обслуговування, яке надається банками, може включати в себе крім фінансування постачальників ще низку додаткових сервісів по управлінню торговими лімітами та ризиками постачальника.

Слід відзначити, що у 2016 році досить рідко зустрічалась одноразова комісія за встановлення факторингового ліміту (в Укрексімбанк та UniCredit Bank вона взагалі відсутня). Також комісія за обслуговування дебіторської заборгованості почала включатися до комісії за обслуговування угоди та стягується однократно, а не при кожній сплаті боргів дебіторами, що є зручнішим для клієнтів факторингу-постачальників.

УДК 657

В'ячеслав Кириленко,
к.е.н., професор кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ

Унесення банківських металів на вкладний (депозитний) металевий рахунок і списання з вкладного (депозитного) металевого рахунку здійснюються виключно через поточні металеві рахунки клієнтів.

Щоденна детальна інформація про здійснені банком операції відображається в основній формі аналітичного обліку — особовому рахунку. По кожному балансовому і позабалансовому раху-